

Roll No. ....

ME 2012-15

Total No. of Pages : 4+1

Total No. of Questions : 8

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 830

पूर्वमध्यमासारः

सप्तम् अतिरिक्त प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. अधोलिखितानां विकल्पं चित्वा लिखत -

5×2=10

(क) भाषाप्रवेशे सन्ति -

(i) पाठः

(ii) अध्यायः

(iii) सर्गः

(iv) खण्डः

(ख) भाषाप्रवेशे समितिः अस्ति -

(i) लेखकसमितिः

(ii) सम्पादकसमितिः

(iii) चयनसमितिः

(iv) निरीक्षणसमितिः

(ग) रघुवंशमहाकाव्ये सन्ति -

(i) सर्गः

(ii) प्रकाशः

(iii) उल्लासः

(iv) भागः

(घ) महाकविकालिदासस्य कृतीनां संख्या अस्ति -

(i) चत्वारि

(ii) पञ्च

(iii) षट्

(iv) सप्त

(ङ) लघुसिद्धान्तकौमुदी ग्रन्थोऽस्ति :

(i) व्याकरणात्मकः

(ii) न्यायात्मकः

(iii) साहित्यात्मकः

(iv) पुराणात्मकः

2. निर्दिष्टावरणेषु समुचित रिक्तस्थानस्य पूर्तिः कार्या -

5×2=10

(क) पुष्पाणि ..... सन्ति।

(वाटिकायां, कपाटिकायां)

(ख) माणिक्यं मिलति ..... ।

(गजे, पर्वते)

(ग) सुदक्षिणा ..... राज्ञी अस्ति।

(दुष्यन्तस्य, दिलीपस्य)

(घ) "रघूणामन्वयं वक्ष्येति ..... अस्ति।

(रघुवंशे, महाभारते)

(ङ) शिवडमरुतः ..... सूत्राणि निर्गतानि।

(चतुर्दश, पञ्चदश, षोडश)

3. निम्नाङ्कितानां समुचितयुग्मं मेलयत -

5×2=10

(क) बालकः विद्यालयं	(1) पठति।
(ख) सूत्रस्येवास्ति	(2) कवोष्णमुपभुज्यते।
(ग) रमेशः पुस्तकं	(3) इति संज्ञा भवति।
(घ) पयः पूर्वेः स्त्रनिःश्वसैः	(4) मे गतिः।
(ङ) 'हलन्त्यम्' इत्यनेन	(5) गच्छति।

4. निर्दिष्टेषु समुचितांशं परिचिनुत ? 'आम्', 'न', इति लिखत।

5×2=10

- (क) नाविकस्य वचनं श्रुत्वा सर्वे स्वप्राणान् रक्षितवन्तः। (आम्/न)
- (ख) उपसर्गाः द्वाविंशतिः सन्ति। (आम्/न)
- (ग) रघुवंशे नवविंशतिः सर्गाः सन्ति। (आम्/न)
- (घ) दिलीपस्य गुरुः विश्वामित्रः अस्ति। (आम्/न)
- (ङ) अल् प्रत्याहारे पञ्चदशवर्णाः सन्ति। (आम्/न)

5. एकपदेन उत्तराणि देयानि -

5×2=10

- (क) पिपीलिका कथं चलति ?
- (ख) सिंहः कथं गर्जति ?
- (ग) दिलीपस्य गुरोर्नाम किम् ?
- (घ) प्रथमसर्गे कति श्लोकाः सन्ति ?
- (ङ) "वृद्धिरादैच्" इत्यनेन किं भवति ?

6. निम्नाङ्कितेषु कस्यचिदेकस्य सप्रसंग व्याख्या कार्या -

5

(i) मन्दः कवियशः प्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम्।

प्रांशुलभ्ये फले लोभादुदबाहुरिव वामनः॥

(ii) त्यागाय सम्भृतार्थानां सत्याय मितभाषिणाम्।

यशसे विजगीषूणां प्रजायै गृहमेधिनाम्॥

(iii) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघा विपर्ययः।

गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव॥

7. निम्नाङ्कितस्य हिंदीभाषायाम् अनुवादं कुरुत :

5

‘कश्चन ग्रामीणः नगरदर्शनार्थं महानगरं गतवान्। यदा बुभुक्षा जाता, तदा स एकं भोजनालयं गत्वा पृष्ठवान्—‘अत्र भोजनस्य अल्पाहारस्य च समयः कः ? इति। तदा भोजनालस्वामी उक्तवान्—‘प्रातः सप्तवादनतः एकादशवादनपर्यन्तम् अल्पाहारः। मध्याह्ने द्वादशवादनतः त्रिवादनपर्यन्तम्, सायं पञ्चवादनतः रात्रौ दशवादनपर्यन्तं भोजनम् इति। एतस्य श्रवणानन्तरं स ग्रामीणः पृष्ठवान्—“महाशयः ! यदि एतावान् कालः अल्पाहारार्थं, मध्याह्ने भोजनार्थं रात्रि भोजनार्थं च भवति तर्हि मम नगरदर्शनं कदा भविष्यतीति”।

8. निम्नाङ्कितानां सिद्धिः कार्या -

4×5=20

(क) धात्रंसः, गव्यूतिः, कृष्णैकत्वम्, गवाग्रम्, वागीशः, उत्तम्भनम्, वाग्घरिः, हरिं वन्दे—एषु पञ्च-प्रयोगान् साधयत।

अथवा

अस्मद्, युष्मद्, किम् शब्दस्य रूपाणि लिखत।

Ro

(ख) रामः, रामाणाम्, हरिः, पत्युः बहुश्रेयसीनाम् खलपूः, रमा, रुचीनाम्, मत्या, श्रीणाम्—एषु पञ्चानां
सिद्धिः कार्या।

10

अथवा

भू-धातोः दशलकारेषु रूपाणि लिखत।

(ग) भवति, अतति, जगाद, पिबति, एधते अचीकमत, श्रूयते, भजते—एषु पञ्च समाधेया। 10

अथवा

व्याकरणशास्त्रस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

अथवा

'संस्कृतं नाम दैवीवाक्' इति स्पष्टयत।